

Бондаренко П. В.
старший викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ

Інноваційна система — це набір установ приватного та державного секторів, визначених ОЕСР або будь-якою фірмою, які забезпечують або допомагають у розробці нових технологій та їх розповсюдженні через співпрацю між індивідуальними та колективними діями учасників та організацій.

Інноваційна система, як комплекс взаємопов'язаних організацій, що здійснюють виробничо-комерційну реалізацію наукових знань і технологій у національних межах, значення інституційного аспекту у формуванні та розвитку інноваційної системи виявлено. виділив. До складу цих організацій входять малі та великі компанії, університети, державні лабораторії, технологічні парки та інкубатори, які також включають комплекс правових, фінансових і соціальних установ, які підтримують і сприяють інноваційним процесам і мають національні традиції з сильними політичними та культурними особливостями. [1, С. 20-21]

Національну інноваційну систему можна функціонально проаналізувати, щоб показати її ключові елементи на рисунку 1.

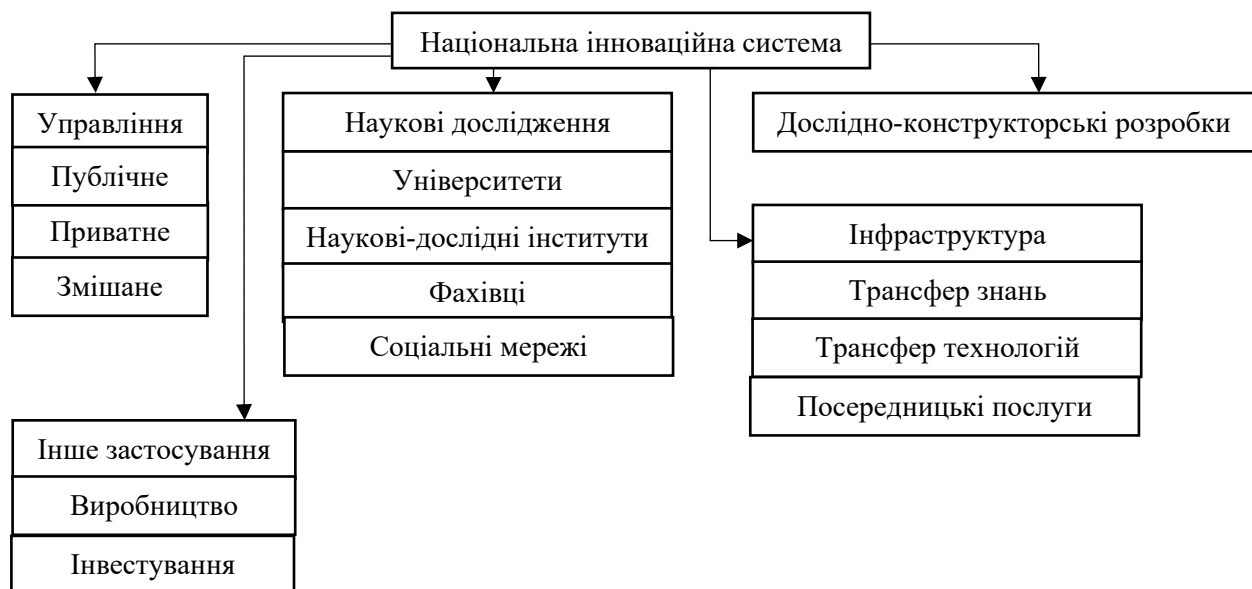

Рисунок 1 Національна інноваційна система

Джерело: побудовано автором самостійно на основі узагальнення [2]

Трансфер знань визначено, як один із функціональних елементів національної інноваційної системи.

Серед традиційних функцій університету домінантою є освітня та наукова діяльність. Університет заснований на концепції «трикутника знань», здійснює третій тип діяльності – виробництво інновацій. Однак існування організаційної системи є необхідною умовою для впровадження інноваційної діяльності, яка стала відома як система трансфера знань, та стає найважливішим функціональним елементом.

Загальне значення фрази «трансфер знань» міститься в офіційних документах Європейської комісії, де йдеться про те, наскільки це важливо для сприяння інноваційним крокам і розвитку економіки знань - це низка активностей, метою яких є залучити знання, як явні (патенти), так і неявні (ноу-хау, навички чи компетенції) від тих, хто їх створює, до тих, хто перетворить їх на результати. [3]

Інститут трансферу знань Великобританії визначає трансфер знань дещо інакше, але по суті так само, як і в Європейській комісії. Він описується як такий, що включає системи та процеси, за допомогою яких знання, включаючи технології, ноу-хау, досвід і навички, передаються або можуть бути передані від постачальника до користувача. Інновації є результатом цієї діяльності, яка зрештою призводить до доданої вартості, більшої прибутковості, економічного та соціального розвитку. [4]

Це бачення трансферу знань описує відносини між різними сторонами, які беруть участь у створенні та застосуванні інновацій, що вважає цей процес важливим для зростання економіки, а також для розвитку всього суспільства.

Трансфер знань стосується як комерційної, так і некомерційної діяльності. Комерційний трансфер знань є механізмом, за допомогою якого результати наукових досліджень перетворюються на їх застосування, зокрема у виробництві та збуті нових продуктів з метою отримання прибутку.

Трансфер знань у некомерційній діяльності охоплює такі аспекти, як обмін університетським персоналом і персоналом дослідницьких організацій у наукових і технічних галузях, ліцензування та технічна інформація на взаємній основі, створення спільних підприємств малого бізнесу з розподілом ризиків.

До некомерційного трансферу знань також відносяться такі форми діяльності, як стажування вчених і фахівців в університетах та наукових організаціях, обмін ліцензіями і технічною інформацією на паритетній основі.

Крім того, до цієї категорії входять міграція науковців та фахівців, проведення спільних досліджень, надання консультаційних послуг, ліцензування, а також створення спін-оф і спін-аут компаній. Важливими аспектами некомерційного трансферу є також мобільність дослідників і публікації результатів досліджень у наукових статтях.

Ці елементи некомерційного трансферу сприяють розвитку наукового співробітництва, обміну знаннями та досвідом, тим самим підвищуючи загальний рівень інноваційної активності в суспільстві. Таким чином, трансфер знань є ключовим для зв'язку наукової групи з повсякденною роботою, що допомагає розробити наукові досягнення до всього економічного процесу.

Процес трансфера знань базується на двох основних моделях інноваційного процесу: лінійній (закритій) та інтерактивній (відкритій). Лінійна модель інновацій розглядає різні процеси розвитку, але не різні процеси комерціалізації чи впровадження. У цьому контексті наука виступає рушійною силою для генерації нових знань і просування провідних у своїй галузі технологій. Ці технології покликані задовольнити запити споживача.

За допомогою інтерактивної моделі інновацій підкреслюється, що взаємозв'язки між різними частинами інноваційної системи є вирішальними. Використання форм співпраці в рамках моделі сприяє обміну знаннями, здібностями та досвідом, що сприяє отриманню нової інформації та диверсифікації джерел знань. Особливо значущою є практика відкритих інновацій (також відома як відкрита наука), яка є формою взаємодії, перспективною для організації інноваційної діяльності. Це сприяє інтерналізації інноваційних процесів компанії за рахунок взаємодії компанії з суб'єктами зовнішнього середовища.

При використанні інтерактивних моделей інновацій взаємодія мережі з іншими учасниками інноваційної екосистеми має першочергове значення для успішного виконання інноваційної діяльності.

Як наслідок, для інноваційних компаній сьогодні актуальною є проблема нарощування їх інноваційних процесів, у тому числі додавання нових учасників, а також удосконалення механізму трансферу знань. Ці аспекти мають першочергове значення для організацій у забезпеченні їх конкурентоспроможності та довгострокового розвитку. [5, С. 76–78]

У європейських країнах університети відіграють значну роль як економічні генератори нових знань, які потім переносяться в неакадемічні сфери і комерціалізуються. Крім того, університети мають безпосередній вплив на створення підприємницького середовища, студенти отримують відповідні вміння та навички ведення бізнесу в сучасній економіці. Така

взаємодія між навчальними закладами та бізнес-компаніями не тільки підвищує конкурентоспроможність студентів, але й підтримує розвиток суспільства в цілому.

Основою трансферу знань є інноваційна інфраструктура, яка включає наступні підсистеми – фінансова; виробничо-технологічна; інформаційна; кадрова; експертно-консалтингова у таблиці 1:

Таблиця 1

Інноваційна інфраструктура трансферу знань

Інфраструктура	Об'єкти інноваційної інфраструктури
Фінансова	Бюджетні фонди; венчурні фонди; інвестиційні фонди; фінансові інститути
Виробничо-технологічна	Технопарки; технополіси; інноваційно-технологічні центри, центри трансферу технологій, центри оцінки інновацій
Інформаційна	Центри колективного користування; бази знань; інформаційні, статистичні та аналітичні послуги
Кадрова	Освітні установи; інноваційний менеджмент; технологічний аудит; бізнес-освіта; центри додаткової освіти
Експертно-консалтингова	Центри консалтингу, фінансів, маркетингу, інвестицій, управління

Джерело: побудовано автором самостійно на основі узагальнення [6, С. 106-113]

Інфраструктурні утворення також відіграють важливу роль у генеруванні ефективності інноваційного процесу, шляхом створення та супроводу інтелектуальних послуг у безпосередньому контакті зі споживачами. Це забезпечує не лише доступ до необхідних ресурсів, але й сприяє активному обміну знаннями та ідеями, що є критично важливим для успішної реалізації інноваційних проектів.

Процес комерціалізації результатів досліджень у вищих навчальних закладах охоплює всі аспекти отримання комерційної вигоди від використання результатів інтелектуальної власності. Це стосується виявлення найбільш оптимальних режимів взаємодії учасників комерціалізації, каналізації прав інтелектуальної власності та їх належної реєстрації.

Отже, для інтеграції у світовий інноваційний простір Україні необхідно розвивати національну інноваційну систему. Цього можна досягти шляхом успішної адаптації іноземного досвіду до національних особливостей. У свою чергу, це штовхає національну інноваційну систему в глобальну економіку, що вимагає відповідної державної інноваційної політики, достатньо ефективної для підтримки та активізації інноваційного потенціалу України.

Список використаних джерел

1. Клімова Г. П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку. *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні*: монографія / за ред. Ю.Є.Атаманової, Г.П.Клімової. Харків: Право. 2015. С. 20-21.
2. Олефір А. О. До проблеми формування національної інноваційної системи. Форум права. 2016. № 1. С. 207–217. URL: <https://surl.li/eedfdt> (дата звернення 26.01.25 р.)
3. Communication From the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «Improving knowledge transfer between research institutions and industry across Europe: Embracing Open Innovation - Implementing the Lisbon agenda», Brussels, 4.4.2007, COM (2007) 182 final
4. Official site of the Institute of Knowledge Transfer. Mode of access: www.ikt.org.uk (Дата звернення 26.01.2025)
5. Лазаренко Ю. Трансфер знань як елемент інтерактивних моделей інноваційного процесу Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 29–30 берез. 2017 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; оргком.: Г. О. Швиданенко. Київ: КНЕУ, 2017. С. 76–78.
6. Сотнічук О. С. Інноваційна складова економічного розвитку: світовий досвід та пріоритети. *Наукові праці НДФІ*. 2008. Вип. 1. С. 106-113.